

ชื่อเรื่อง	เทคนิคการบรรเลงซอกันตรีม
ชื่อ-นามสกุล ผู้นำเสนอ	นงนภัส คนกล้า
หน่วยงาน	วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา
การจัดการความรู้	การจัดการความรู้ของนักศึกษา ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	061-6953591
E-Mail address	gug_gig_18654@hotmail.com

บทสรุปผู้บริหาร

ในการจัดการความรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ผู้บริหาร คณาจารย์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญ โดยได้ให้ความรู้แก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัจจัยความสำเร็จ แนวปฏิบัติ แนวทางการพัฒนา และสร้างสังคม แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ในการที่จะดำเนินการ ให้ได้ผลสำเร็จเกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดี มีปัจจัยความสำเร็จ และสามารถนำไปสู่แนวทางการพัฒนาต่อไป ซึ่งมีหลักสำคัญอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของวิทยาลัย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหาร ระดับสูงของวิทยาลัย ให้ความสำคัญ และมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานอย่างชัดเจน และถ่ายทอดสู่อาจารย์ บุคลากร และนักเรียน นักศึกษา มีประกาศแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีแผนงาน ปฏิทินดำเนินงาน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงาน เพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างการยอมรับ ของสมาชิกในองค์กร ให้ร่วมดำเนินการไปพร้อมกัน

2. การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงาน วิทยาลัยจัดให้มีการสนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และการแลกเปลี่ยน เรียนรู้

3. การรายงานผล เพื่อติดตามการดำเนินการ จัดทำรายงานสรุปผลต่อวิทยาลัย มีข้อตกลงที่มีผลต่อการประเมินการปฏิบัติงานร่วมกัน มีเงื่อนไขการดำเนินงานที่สอดคล้อง สัมพันธ์กับการประเมินผลการปฏิบัติงาน

4. การประเมินผลการดำเนินงาน ใช้หลัก PDCA มีการติดตามผลของการพัฒนา หรือปรับปรุงเป้าหมาย และรายงานผลให้ผู้บริหารทราบ พร้อมทั้งมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ เทคนิค, การบรรเลงซอกันตรีม

บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เป็นภาคที่มีพื้นที่มากที่สุดของประเทศไทย มีการแบ่งพื้นที่ภาคอีสานออกเป็น อีสานตอนบน อีสานตอนกลาง และอีสานตอนล่าง หรืออีสานใต้ โดยใช้หลักเกณฑ์ตามหน่วยงานทางราชการต่าง ๆ กำหนดเอาไว้ ซึ่งพื้นที่แห่งนี้ได้มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายวัฒนธรรมตั้งถิ่นฐานกระจุกกระจายอยู่ทั่วไป กล่าวคือ ประชากรในอีสานตอนบนและอีสานตอนกลาง ส่วนมากเป็นกลุ่มวัฒนธรรมไทย - ลาว ส่วนประชากรอีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ เป็นกลุ่มวัฒนธรรมไทย - เขมร ไทยส่วย ไทย - ลาว และไทย - โคราช (ไพฑูริย์ มีกุล, 2531 : 1)

พื้นที่อีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่หลายกลุ่ม ได้แก่ ไทยลาว ไทยโคราช ไทยส่วย และไทย เขมร โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีการสืบทอดวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือ กลุ่มเจียง - กันตรึม ที่มีเพลงประกอบพิธีกรรมและเพลงร้องเพื่อความสนุกสนาน โดยเพลงที่ใช้ประกอบในพิธีกรรม ได้แก่ เรือมมะมัวต ในพิธีกรรมมะมัวต ส่วนเพลงร้องเพื่อความสนุกสนาน ได้แก่ กันตรึม เจียงหรือ จำเรียงหรืออาโย (เรณู โกศินานนท์, 2537 : 47)

ดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีวิวัฒนาการและใช้เวลาวิวัฒนาการมาเป็นเวลานาน เริ่มจากการเลียนเสียงของธรรมชาติ ปา เขา ลำเนาไพร เสียงฝนตกและเสียงลมพัดเสียงใบไม้ไหว เสียงน้ำตก และนำเสียงเหล่านั้นมาใช้เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ผิวไม้ ต้นหญ้าปล้อง ไม้ไผ่ หลังจากนั้น ได้วิวัฒนาการจาก เครื่องหนัง สายหนัง แร่งสั้นสะเทือน จนเป็นวิวัฒนาการขั้นสูงสุดของดนตรีพื้นบ้าน มีความละเอียด มีความไพเราะมากขึ้น และเริ่มนำมาประสมประสานเกิดเป็นวงดนตรีพื้นบ้าน เช่น กรับ เกราะ โป่ง โป่งกลาง ระนาด ฆ้อง โห่ด ป พิณ และกลอง ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

ลักษณะเด่นของดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีการสืบทอดเชื่อมโยงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ด้วยวิธีการทางมุขปาฐะ ลักษณะ ท่วงทำนอง รูปแบบ และลีลา มีหลายระดับเสียง สวมมากจะเน้นการเล่นประกอบดนตรี และมีความเป็นเอกลักษณ์ทางดนตรีในลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น แบ่งออกเป็นกลุ่มวัฒนธรรมใหญ่ ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัฒนธรรมดนตรีอีสานเหนือ และกลุ่มวัฒนธรรมดนตรีอีสานใต้ แต่ละกลุ่มต่างมีเอกลักษณ์ของกลุ่มชนทางด้านดนตรี การประสมวงดนตรีพื้นบ้านที่แตกต่างกันในท้องถิ่นนั้น ๆ (พยพันธ์ แสนทวีสุข. 2549: 13)

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีที่เป็นเอกลักษณ์ของอีสานใต้ คือ ซอกันตรึม ในภาษาเขมรเรียกว่า ตรัว หรือ โตร เป็นแปลว่า ซอ คำว่า ตรัว หรือ โตร เป็นคำเรียกเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีทั่วไปในวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาเขมรในการสื่อสาร (ยุทธนา ทองนำ, 2560 : 1) มีลักษณะคล้ายซอด้วงและซออู้ของภาคกลาง กล่าวคือ คันชักทำด้วย

ไม้ซึ่งด้วยหางม้า ตัวขอประกอบด้วย ส่วนที่เป็นคันทวน ซึ่งมีลูกบิดตรงปลายคันทวน 2 อัน ใช้ถึงสายขอที่นิยมนำมาจากสายเบรกจักรยาน เพราะมีความทนทานกว่าสายไหม สำหรับกะโหลกขอทำจากวัสดุที่มีในท้องถิ่นตัวอย่าง เช่น กะลามะพร้าว กระบอกไม้ไผ่ ไม้เนื้อแข็ง เขาควาย กระดองเต่า ขอที่ใช้ในวงกันตรึม สามารถเรียกรวมเป็นชุดว่า ขอกันตรึม หรือ ตรัวกันตรึม ในเขตพื้นที่อีสานใต้มี 3 ขนาดแตกต่างกันตามชื่อเรียกที่ปรากฏ ได้แก่ ตรัวแหบ เป็นขอขนาดเล็ก รูปร่างคล้ายขอด้วง แต่มีเสียงสูงและแหวกกว่า ตรัวกลาง ตรัวกัลนาล หรือตัวเอก เป็นขอขนาดกลาง มีขนาดใหญ่กว่าขอขนาดเล็ก และตรัวอู หรือ ตัวธม เป็นขอขนาดใหญ่มีลักษณะคล้ายขออุ้มตามปกติ (ข่าวคม พรประสิทธิ์, 2556 : 12 – 13)

จากการสัมภาษณ์นายกำพล ช่อทับทิม ศิลปินพื้นบ้านอีสานใต้ ผู้ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงขอกันตรึมจากครูผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน อาทิ ครูธงชัย สามสี ครูพูน สามสี ครูเปรย บุญช่วย ครูชัยวัฒน์ เปล่งชัย ครูสำรวม ดีสม (น้ำผึ้งเมืองสุรินทร์) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบรรเลงขอกันตรึมไว้ว่า ผู้บรรเลงขอกันตรึมจะต้องมีความสนใจ และรักในขอกันตรึม เพราะการบรรเลงขอกันตรึมจะต้องอาศัยความอดทนในการฝึกฝนจนเข้าใจ ต้องรู้จักสังเกต และนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาวิธีการบรรเลงขอของตนให้พัฒนาจากพื้นฐานไปจนถึงขั้นสูง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคการบรรเลงขอกันตรึม เพื่อให้ได้สำเนียงและเอกลักษณ์ของเพลงกันตรึม (กำพล ช่อทับทิม : สัมภาษณ์ วันที่ 4 กันยายน 2563)

การบรรเลงตรัวกันตรึม หรือ การบรรเลงขอกันตรึม จำเป็นจะต้องมีพื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงกันตรึมและการบรรเลงตรัว เพื่อพัฒนาไปสู่การบรรเลงในระดับสูง โดยใช้เทคนิคการบรรเลงตรัว เพิ่มความไพเราะให้เพลง ในปัจจุบันผู้ที่บรรเลงตรัวกันตรึมขั้นสูงนั้นมีไม่มาก เนื่องจากการฝึกฝนต้องอาศัยความอดทนและความชำนาญ กอปรกับผู้สืบทอดมีอายุมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรอนุรักษ์และสืบทอดการบรรเลงตรัวกันตรึม ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวอีสานใต้และเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไทยให้คงอยู่สืบไป

วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม มีพันธกิจในการจัดการศึกษาวิชาเฉพาะ ด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ในระดับพื้นฐานวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับอุดมศึกษา ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ สืบสาน สร้างสรรค์ และเผยแพร่ด้านนาฏศิลป์และดนตรี วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นครูวิชาชีพ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่ง กันตรึม เป็นวิชาที่บรรจุลงในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมา การจัดเก็บองค์ความรู้ เทคนิคการบรรเลงขอกันตรึม จึงเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งที่วิทยาลัยนาฏศิลปนครราชสีมาควรส่งเสริม เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์

ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ ดังเอกลักษณ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ที่ว่า “แหล่งเรียนรู้ เชิดชูศิลป์ ถิ่นอีสานใต้”

วิธีการดำเนินงาน

วิธีดำเนินการจัดการความรู้เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึง ขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการในการจัดการความรู้ หรือความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมี พัฒนาการต่อไปภายในองค์กรวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา ซึ่งวิธีดำเนินการจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม คณะผู้จัดทำได้แบ่งลำดับวิธีดำเนินการจัดการความรู้ออกเป็น 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification)
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)
5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)
7. การเรียนรู้ (Learning)

ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification)

การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการพิจารณาความรู้ที่จำเป็น ต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนเป็นการพิจารณาว่าความรู้ นั้น อยู่ในรูปแบบใด หรืออยู่กับบุคคลใด ซึ่งคณะผู้จัดทำได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ประชุมคณะผู้ดำเนินงาน ปรึกษาหารือเกี่ยวกับความต้องการองค์ความรู้ ที่มีความจำเป็นต่อองค์กร หรือมีความจำเป็นต่อการดำเนินงาน โดยใช้วิธีการทำแผนที่ความรู้ (Knowledge Mapping) ผลในที่ประชุมสรุปได้ว่า ต้องการองค์ความรู้เกี่ยวกับการบรรเลงซอกันตรึม เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ มาพัฒนาทักษะการบรรเลงซอกันตรึมของนักศึกษารายวิชาซอกันตรึม และเพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับพัฒนาดนตรีอีสานใต้ ตามเอกลักษณ์ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ นครราชสีมา ที่มุ่งพัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ถิ่นอีสานใต้

- 1.2 แต่งตั้งคณะทำงานการจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม
- 1.3 กำหนดเนื้อหาที่ต้องการจัดเก็บความรู้ โดยการจัดประชุมคณะทำงาน

การจัดการความรู้ เพื่อเสนอหัวข้อและประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการจัดเก็บองค์ความรู้ ซึ่งต้องการจัดเก็บองค์ความรู้ที่จำเป็น และมีความต้องการเพื่อนำมาพัฒนาและต่อยอดความรู้ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการประชุมสามารถสรุปเนื้อหาที่ต้องการจัดเก็บองค์ความรู้ คือ เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม วิธีการฝึก และวิธีการนำไปใช้ ซึ่งได้กำหนดแหล่งความรู้ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย การหาข้อมูลภาคสนาม เช่น สัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มบุคคลผู้มีความรู้เกี่ยวกับซอกันตรึม

1.4 วางแผนการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)

การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือการแสวงหาความรู้จากภายนอก การนำสิ่งที่ได้จากแผนที่ความรู้ และหาวิธีการในการดึงความรู้ จากแหล่งต่าง ๆ มารวมไว้ หากองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อองค์กรนั้นยังไม่มี หรือพบว่ายังมีไม่เพียงพอ ตลอดจนการจัดเก็บรักษาองค์ความรู้เก่า และการจัดการกับองค์ความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว

ในการจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม คณะผู้จัดทำได้แสวงหาความรู้ ดังนี้

การแสวงหาความรู้

1. จัดประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อระดมความคิด ด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม ประกอบด้วย นักศึกษาในรายวิชากันตรึมจำนวน 10 คนโดยจัดประชุมจำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 3 นาที เพื่อนำองค์ความรู้ที่ตกผลึกมาจัดเก็บเป็นองค์ความรู้
2. เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับซอกันตรึม เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม ในเนื้อหาและประเด็นที่ต้องการจากผู้ที่มีองค์ความรู้ จำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย

นายกัมพล ช่อทับทิม ผู้ได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมจากครูซอกันตรึมและศิลปินพื้นบ้านอีสานใต้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านซอกันตรึม เช่น ครูธงชัย สามสี ครูเปรย บุญช่วย ครูชัยวัฒน์ เปล่งชัย เป็นต้น

นายโฆษิต ดีสม ศิลปินพื้นบ้านอีสานใต้ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินมรดกอีสาน สาขาวรรณศิลป์ (ประพันธ์เพลงพื้นบ้านอีสานใต้) ประจำปี ๒๕๕๗ จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมจากครูปิ่น ดีสม

นายไกรลาศ เอี่ยมศิริ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้าน อาจารย์ผู้สอนรายวิชาดนตรีม ได้รับ การถ่ายทอดเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมจาก ครูบุญถึง ปานะโปย

นายฤทธิชัย บุญสม เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิธี กลุ่มอำนวยการพิธีการศพ ที่ได้รับพระราชทานที่ ๑๒ นครราชสีมา ได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมจาก คุณตาบวม สุขชมโฉม ศิลปินพื้นบ้าน บ้านปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และ ครูธงชัย สามสี

การสร้างความรู้

1. ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม จัด ประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ ประชุมเสวนา ตามหัวข้อ เนื้อหา ที่ได้จำแนกเอาไว้ ได้แก่ เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม วิธีการฝึก และวิธีการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นการวางโครงสร้าง ความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในอนาคต ในการจัดการ ความรู้ เรื่องเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม ผู้จัดทำได้ดำเนินการดังนี้

1. จัดจำแนกข้อมูลความรู้ที่ได้จากเอกสาร งานวิจัย และ ความรู้จากตัว ผู้เชี่ยวชาญ การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม
2. สังเคราะห์ข้อมูล
3. จัดทำเป็นเอกสาร

ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นการปรับปรุงรูปแบบเนื้อหาจากเอกสารหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ ใช้ภาษาในระดับ เดียวกัน มีมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้ภาษาทางการที่เข้าใจได้ง่าย โดยการจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม ผู้จัดทำได้ดำเนินการดังนี้

1. นำเอกสารทางวิชาการที่ได้ค้นคว้าและได้รวบรวมจนเป็นรูปเล่ม มาตรวจสอบ เกี่ยวกับประเด็นความรู้ ความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วปรับปรุงให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์
2. กลั่นกรองความรู้จากการประชุมเสวนากันของนักศึกษาในรายวิชาดนตรีม คณะศิลปศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา และจากผู้เชี่ยวชาญด้านซอกันตรึม

3. รวบรวมข้อมูลและปรับปรุงเนื้อหาเอกสารให้เป็นมาตรฐาน
4. สรุปลองค์ความรู้ที่ได้จากการกลั่นกรององค์ความรู้

ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)

การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) เป็นการทำให้ผู้ที่ต้องการจะใช้องค์ความรู้ นั้น ๆ สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อาจเป็นการใช้ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ใน Website หรือสื่อต่าง ๆ เช่น Youtube และ Facebook เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่สนใจ โดยคณะทำงานการจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคการบรรเลง ซอกันตรึม ได้มีการดำเนินการดังนี้

1. กิจกรรมประชุมเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้ เรื่อง เทคนิคการ บรรเลงซอกันตรึม ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจ
2. เผยแพร่ข้อมูลผ่าน Website หรือสื่อต่าง ๆ เช่น Youtube และ Facebook
3. จัดเก็บองค์ความรู้ไว้ที่ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง ซึ่งแต่ละฝ่ายจะต้องเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร สามารถกระทำได้หลายวิธีการด้วยกัน จะทำให้ แต่ละบุคคลได้รับความรู้จากผู้อื่นแล้วนำมาประสานรวมกับความรู้ของตน ทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ครอบคลุมเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น โดยแต่ละวิธีจะมีการนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับกรณีของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง

1. กรณีที่เป็นองค์ความรู้ที่ชัดเจน อาจใช้วิธีจัดทำเป็นเอกสารหรือเป็นข้อมูล สารสนเทศ
2. กรณีเป็นองค์ความรู้ที่ถูกปลูกฝังอยู่ในตัวของบุคคล อาจจะใช้วิธีจัดทำเป็นระบบ ชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือชุมชนนักปฏิบัติ (Communities of Practice : CoP) หรืออาจใช้ระบบ กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม (Innovation and Quality Circles : IQCs) ระบบ การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system) การหยิบยืมตัวบุคลากร มาช่วยงานหรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Forum) และระบบทีมข้ามสายงาน (Cross functional Team) เป็นต้น ในการจัดการความรู้เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม คณะผู้ดำเนินงานได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดำเนินงาน ดังนี้
 - จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการเปิดโอกาสให้ถาม ตอบ แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นของนักศึกษาภายในวิทยาลัย
 - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทาง Facebook

ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้ (Learning)

การเรียนรู้ (Learning) เป็นการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบรรเลงซอกันตรึมให้มีประสิทธิภาพ เป็นการให้ความรู้ในการเรียนเพิ่มเติมจากหลักสูตร เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนด้านดนตรีพื้นฐานของวิทยาลัย ฯ เกี่ยวกับความรู้ ลักษณะ เทคนิค และวิธีการนำไปใช้นำผลของการนำองค์ความรู้ไปใช้ มาแลกเปลี่ยน ปรับปรุงแก้ไข เพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลและอภิปรายผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินการจัดเก็บองค์ความรู้ เรื่องเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม โดยนำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการดำเนินงาน ได้องค์ความรู้จากการแลกเปลี่ยนความคิด และจากการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้เรื่องซอกันตรึม เป็นไปตามเป้าหมายและปัจจัยความสำเร็จดังนี้

เป้าหมายของการจัดการความรู้ (Desired State)

1. บุคลากร นักเรียน นักศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำมาพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. ได้องค์ความรู้ที่องค์กรยังขาด พร้อมทั้งรวบรวม และจัดเก็บองค์ความรู้ เรื่องเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมให้เป็นระบบ
3. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ เรื่อง เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม

ปัญหา อุปสรรคของการจัดการความรู้

ระยะเวลาและการทำกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่เหมาะสม มีเวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างไม่เพียงพอ และเป็นช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา

สรุป

ผลการจัดการความรู้เรื่อง : เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม

ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักศึกษา เอกสาร งานวิจัย และชุมชนนั้น ได้ข้อสรุป 3 ด้านดังนี้

ด้านความรู้

1. ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ความรู้ด้านการเรียนรู้

- กำหนดจุดมุ่งหมาย และมีวัตถุประสงค์ที่ดี มีประโยชน์แก่นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง
- นำองค์ความรู้พัฒนาทักษะการบรรเลงซอกันตรึมในรายวิชากันตรึม
- ใช้สำหรับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านทักษะ

- นักศึกษาสามารถนำความรู้ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ และเผยแพร์

ด้านสมรรถนะ

1. สมรรถนะด้านตนเอง

- มีทักษะ ความสามารถ และพัฒนาจากพื้นฐานสู่เทคนิคในการบรรเลงซอกันตรึม อย่างชำนาญ

สรุป ซอกันตรึม เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีในเขตพื้นที่อีสานใต้ เรียกว่า ตรัว ในวงกันตรึมจะเติมคำว่า กันตรึม เรียกว่า ซอกันตรึม หรือ ตรัวกันตรึม มี 3 ขนาด ได้แก่ ซอเล็ก หรือ ตรัวจี ซอกกลาง หรือ ตรัวเอก ซอใหญ่ หรือ ตรัวอุ การตั้งเสียงซอในวงมโหรี จะตั้งเสียงซอเป็นคู่ 5 ส่วนในวงกันตรึมจะตั้งเสียงซอเป็น คู่ 4 สำหรับในวงมโหรีจะนิยมใช้ซอในการบรรเลง ทั้ง 3 ชนิด แต่ในวงกันตรึมจะนิยมใช้เฉพาะซอกกลาง หรือ ตรัวเอก ในการฝึกบรรเลงซอกันตรึม จะมี 3 ช่วง เริ่มจากฝึกพื้นฐาน ได้แก่ ฝึกไล่เสียง ฝึกใช้คันชัก ฝึกท่าทางการจับซอ ระบบโน้ตและการอ่านโน้ต ตำแหน่งเสียงและการวางนิ้ว ต่อมาจึงเริ่มฝึกเทคนิคที่ทำให้ซอ ออกสำเนียงกันตรึม เช่น การพรม การประ การโยกนิ้ว แล้วค่อยพัฒนาไปสู่เทคนิคขั้นสูง ได้แก่ การกูด ซึ่งการกูดมีแบบการกูดปกติและการกูดขั้นสูง ซึ่งการกูด เป็นเทคนิคที่ทำให้ เสียงซอกันตรึมมีเสน่ห์ สำเนียงเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีอีสานใต้

เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม คือเทคนิคการทำเสียงซอกันตรึมให้มีสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์เพลงกันตรึม สามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ เทคนิคพื้นฐาน และ เทคนิคขั้นสูง

เทคนิคพื้นฐาน ได้แก่

1. การประ มีระดับความง่ายรองลงมาจากเทคนิคการข่มสาย เป็นการสีโดยใช้ข้อมือมือซอที่ 2 และขึ้นลงบนสายสลับกัน แล้วห้ามเสียงไว้ในเสียงที่ตำแหน่งนิ้วที่ประ
2. การพรมนิ้ว ภาษาเขมรเรียกว่า เรียะฮ การพรมคล้ายกับการประ แต่จะมีความยาวมากกว่า ใช้ข้อมือซอที่ 2 นิ้วชี้หรือไมก้นิ้วกลาง ซึ่งต่างจากภาคอื่นซึ่งใช้ปลายนิ้ว กดลงที่สายในลักษณะแตะขึ้นแตะลงบนสายซอ ในลักษณะการสีสายเปล่า การพรมนิ้ว ถ้าผู้บรรเลงต้องการที่จะพรมเสียงใดก็ตาม ให้ใช้นิ้วที่ไม่ได้ทำหน้าที่ให้เสียงนั้น ๆ ทำหน้าที่พรม

3. การสไลด์นิ้ว เรียกเป็นภาษาเขมรว่า สเบต คือ การใช้นิ้วสไลด์จากเสียงหนึ่งมาอีกเสียงหนึ่ง จะใช้นิ้วไหนสไลด์ก็ได้อยู่ที่ความถนัด โดยใช้นิ้วข้อที่ 2 ในการสไลด์ เช่น สไลด์จากเสียง ที ไปยังเสียง โด

4. การโยกสาย คือ การสไลด์นิ้วขึ้นลงไปมาสลับเสียงสูง - ต่ำ

5. การขย่มสาย เป็นเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมที่ง่ายที่สุด เริ่มฝึกเทคนิคจะเริ่มฝึกจากการขย่ม โดยกอดนิ้วให้อยู่ในตำแหน่งโน้ตนั้น ๆ แล้วใช้กำลังจากนิ้วมือกดขึ้น-ลง ให้มีลักษณะเสียงสูงต่ำโดยไม่ต้องยกนิ้วออกจากสายขอ

เทคนิคขั้นสูง ได้แก่ การกุก

1. การกุก เป็นเทคนิคที่เป็นเอกลักษณ์ของการบรรเลงซอกันตรึม การกุกจะทำให้เกิดสำเนียงเสียงเพลงอีสานใต้ เป็นเทคนิคที่ไม่มีในซอกภาคกลาง หรือซอกภาคอีสานเหนือ การกุก คือ การสไลด์นิ้วและสเบต กล่าวคือ เป็นการไ้ปลายนิ้วกลางกดและสไลด์จากโน้ตเสียงต่ำ ลงไปที่โน้ตเสียงสูง แล้วใช้นิ้วชี้กดที่โน้ตเสียงต่ำตัวเดิมอย่างรวดเร็วแล้วปล่อย เช่น ใช้นิ้วกลางกดสายในจากเสียง “ฟา” สไลด์ลงล่างเพื่อไปเชื่อมกับเสียง “ซอล” ปล่อยนิ้วกลางออก พร้อมทั้งใช้นิ้วชี้กดเสียง “ฟา” ในลักษณะการสเบตและปล่อยสี่สายเปล่าพร้อมทั้งพรมนิ้ว “เร” การกุกใช้โน้ตทั้งหมด 3 เสียง ส่วนสายนอกก็สามารถใช้เทคนิคนี้ได้ เรียกว่า “กิล”

วิธีการฝึกหัดเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม

การฝึกหัดเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม แบ่งเป็น 3 ช่วง ฝึกพื้นฐาน ฝึกเทคนิคระดับกลาง และฝึกเทคนิคระดับสูง

การฝึกพื้นฐาน เป็นสิ่งสำคัญมากในการบรรเลงซอกันตรึม เพราะจะสามารถพัฒนาไปเทคนิคระดับกลางได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานการบรรเลง ในระดับพื้นฐานจะต้องฝึกลากคันทัก ให้ได้เสียงที่นิ่ง ฝึกตั้งเสียงซอกันตรึม ซึ่งในวงกันตรึมจะตั้งเป็นคู่ 4 “เร/ซอล” โดยตั้งสายในเป็นเสียง “เร” และสายนอกเป็นเสียง “ซอล” แบบที่สอง เป็นการตั้งเสียงคู่สี่ “ซอล/โด” โดยตั้งสายในเป็นเสียง “ซอล” และสายนอกเป็นเสียง “โด” ฝึกไลโน้ตให้แม่นยำ และเริ่มเล่นเพลงง่าย ๆ เช่น เพลงปกาจารย์เจก นักดนตรีต้องจดจำเพลงให้แม่นยำ เพื่อจะนำมาใช้กับการเรียนเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมในระดับกลาง

การฝึกเทคนิคระดับกลาง เป็นการฝึกที่พัฒนามาจากการบรรเลงพื้นฐาน โดยเริ่มจากเทคนิคที่ง่ายที่สุด คือ การขย่มสาย การพรมสาย การประ การสไลด์ การโยก ตามลำดับ โดยฝึกจากเพลงที่มีระดับที่ยากขึ้นไปเรื่อย ๆ เช่น เพลงอายยล้าแบ อายยกลาย ฝึกใช้เทคนิคระดับกลางจนคล่อง เพื่อนำไปใช้ในเทคนิคระดับสูง

การฝึกเทคนิคระดับสูง เมื่อฝึกเทคนิคระดับกลางจนชำนาญ ผู้บรรเลงจะสามารถใช้เทคนิคระดับสูงได้ ซึ่งจะฝึกบรรเลงเพลงที่ใช้เทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมระดับสูง เช่น เพลงอมตุ๊ก เป็นต้น

ในการฝึกเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึม นักดนตรีจะต้องมีความช่างสังเกต ดูเทคนิควิธีการบรรเลงที่ครูถ่ายทอด ว่าครูทำอะไร ใช้นิ้วกดตำแหน่งใด ใช้คันชักอย่างไร ซึ่งการสังเกตจะทำให้นักดนตรีสามารถพัฒนาฝีมือได้ในระดับที่สูงขึ้น และต้องมีความมานะ อดทน พยายาม ฝึกซ้อม เพื่อให้เกิดความชำนาญ

วิธีการนำเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมไปใช้

การนำเทคนิคการบรรเลงซอกันตรึมไปใช้ ขึ้นอยู่กับทำนองของเพลง และความชำนาญของผู้บรรเลงซอกันตรึม เพราะสำเนียงของเพลงกันตรึมเป็นบทเพลงที่มีหลากหลายอารมณ์ทั้งอ่อนหวาน โหยหวน และสนุกสนาน แต่โดยส่วนมากแล้วจะไม่มีท่วงทำนองที่ซับซ้อน ผู้บรรเลงต้องมีความเข้าใจในบทเพลง ทำนองเพลง จึงจะสามารถนำเทคนิคมาใช้ได้เหมาะสม